

การบริหารจัดการระบบการนิเทศการศึกษา ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

The Educational Supervision System Management of Provincial Education Office

ขวัญจิรา เจ็กภูเขียว (Kwanjira Jekpukhiew)*
ประเสริฐ อินทร์รักษ์ (Prasert Intarak)**
นพดล เจนอักษร (Noppadol Jenaksorn)***

รับ 12 / มิถุนายน / 2562
ตรวจสอบ 13-18 / มิถุนายน / 2562
ตอบรับ 21 / มิถุนายน / 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงอนาคต (EDFR) มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการระบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดและเพื่อทราบแนวทางการบริหารจัดการระบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด การดำเนินการวิจัย มี 5 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการระบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด 2) การทำ EDFR รอบที่ 1 3) การทำ EDFR รอบที่ 2 และการวิเคราะห์ข้อมูล 4) การทำ EDFR รอบที่ 3 และ 5) การรายงานผลเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง และแบบสอบถามความคิดเห็น ผู้ให้ข้อมูล

ประกอบด้วยผู้บริหารระดับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และระดับภูมิภาค ผู้บริหารระดับจังหวัด ศึกษาในเทศก์และผู้บริหารสถานศึกษารวมทั้งสิ้น 19 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย มัธยมศึกษา, ฐานนิยม และพิสัยระหว่างควอไทล์

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการระบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด มีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน ได้กำหนดให้มีกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด โดยมีบทบาทหน้าที่ขับเคลื่อนประสานงาน เร่งรัด กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และ

* นักศึกษาปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร
Phd. student in Educational Administration program, Silpakorn University
E-mail: volvo_jitra@hotmail.com

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประเมินผลการจัดการศึกษาในจังหวัด และใช้กระบวนการนิเทศการศึกษาเชิงกำกับ ติดตาม และสนับสนุนการตรวจราชการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

2. แนวทางการบริหารจัดการระบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการมีทั้งหมด 44 แนวทาง ประกอบด้วย 1) ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการระบบการนิเทศศึกษามี 5 แนวทาง 2) ด้านบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบ มี 20 แนวทาง และ 3) ด้านกระบวนการนิเทศศึกษามี 19 แนวทาง

Abstract

The purposes of this Ethnographic Delphi Futures Research (EDFR) were to find 1) the present time of the educational supervision system management of provincial education office, and 2) the guidelines for management of the educational supervision system management of provincial education office. The research comprised 3 procedures as follow: 1) studying the present time of the educational supervision system management of provincial education office 2) making first EDFR 3) making second EDFR and content analysis 4) making third EDFR and 5) reporting. The data was collected by using interview and opinionnaire. The respondents were the high position administrator in Ministry of Education (policy level) and local, administrator of provincial education, supervisor and school administrator with the total of 19 respondents. The statistical used for data analysis were median, mode, interquartile range (IQR).

The findings of this research were as follows:

1. The present time of the educational supervision system management of provincial education office has the structure of the educational supervision system management by using the group of supervision to monitor and evaluate the educational management in the province and using the process of educational supervision to follow and support the inspection of educational ministry.

2. The guidelines for management of the educational supervision system management of provincial education office have 44 guidelines namely: 1) management the structure of the educational supervision system have 5 guidelines 2) management the role and duty of each department have 20 guidelines 3) management process of educational supervision have 19 guidelines.

Keywords: The Educational Supervision System Management/Provincial Education Office

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในการยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติไปสู่เป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างเป็นระบบมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดีเก่งและมีคุณภาพพร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ [1] ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 9 การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา

ให้ยึดหลัก มีเอกภาพด้านนโยบายมีความหลากหลาย ในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจ มีการกำหนด มาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพ การศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา มีการส่งเสริม พัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการ จัดการศึกษา และการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน และหน่วยงานอื่น และ ในมาตรา 15 กำหนด ให้ระบบการจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษา ในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตาม อรรถาศัย [2] และในปี พ.ศ. 2559 ได้มีราชกิจจานุเบกษา เผยแพร่คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่ 10/2559 เรื่อง การขับเคลื่อนการปฏิรูปการ ศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค เพื่อแก้ปัญหา การสั่งการและการบริหารจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพ และไม่เป็นเอกภาพ ให้สามารถขับเคลื่อนได้อย่าง มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนา ประเทศ โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการขับเคลื่อน การปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค และให้แต่ละจังหวัด มีคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด เรียกโดยย่อว่า กศจ. [3] คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบ แห่งชาติ (คสช.) ที่ 11/2559 เรื่อง การบริหารราชการ ของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค เพื่อให้การปฏิรูป การศึกษาและการบริหารราชการของกระทรวงศึกษาธิการ ในภูมิภาคเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และสามารถ ประสานเชื่อมโยงและบูรณาการภารกิจในเรื่องการศึกษา ของประเทศโดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน จึงได้กำหนดให้แต่ละจังหวัดมีสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัด และให้มีศึกษาธิการจังหวัดเป็นผู้บังคับบัญชา ข้าราชการ พนักงานและลูกจ้างในสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัด [4] และคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบ แห่งชาติที่ 19/2560 เรื่องการปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาค ของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นการกำหนดมาตรการและ กลไกเพิ่มเติมเพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาของ

ประเทศในส่วนภูมิภาคที่มีความซับซ้อน ได้กำหนดให้ คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด มีอำนาจทำหน้าที่ กำหนดยุทธศาสตร์ แนวทางการจัดการศึกษา และ การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาทุกระดับและ ทุกประเภท[5] จึงได้มีประกาศสำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งหน่วยงานภายในสำนักงาน ศึกษาธิการภาคและสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งได้ มีการแบ่งหน่วยงานภายในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เป็น 8 กลุ่ม โดยมีกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ทำหน้าที่ ขับเคลื่อน ประสานงาน เร่งรัด กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการบริหารจัดการ การศึกษาของหน่วยงานทางการศึกษา ในสังกัดกระทรวง ศึกษาธิการในพื้นที่รับผิดชอบ ส่งเสริม สนับสนุน และ ดำเนินการเกี่ยวกับงานด้านวิชาการ การนิเทศ และ เนาะแนว การศึกษาทุกระดับและทุกประเภท รวมทั้ง ติดตามและประเมินผลระบบบริหารและการจัดการ ศึกษา ประสานและสนับสนุนการตรวจราชการของ ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ศึกษา วิเคราะห์ ข้อมูลสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการตรวจราชการจัดทำ แผนการรองรับการตรวจราชการ และดำเนินการ เกี่ยวกับการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการในการ ตรวจราชการ ติดตาม และประเมินผลตามนโยบาย และแผนการตรวจราชการของกระทรวง ส่งเสริมและ พัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน กระบวนการ เรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม สั่งการ กำกับ ดูแล เร่งรัด ติดตามและ ประเมินผลการปฏิบัติงานของส่วนราชการ หรือ หน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในจังหวัด ให้เป็นไปตามนโยบายของกระทรวง ศึกษาธิการ และยุทธศาสตร์ชาติ จัดทำกรอบการ ประเมินผลการปฏิบัติงานและกำหนดตัวชี้วัดการ ดำเนินงานในลักษณะตัวชี้วัดร่วมของส่วนราชการหรือ หน่วยงานขับเคลื่อนระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

และปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย [6] หลังจากได้มีการขับเคลื่อนและการปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ โดยให้มีการจัดตั้งสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดในแต่ละจังหวัด มีคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) ประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัด หรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ มีผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา การอุดมศึกษา การส่งเสริมการศึกษาเอกชน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นกรรมการ โดยมีศึกษาธิการจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ มีหน้าที่กำหนด ยุทธศาสตร์ แนวทางการจัดการศึกษา และการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท ประสานและส่งเสริมการบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายและได้กำหนดบทบาทหน้าที่ให้กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ทำหน้าที่ขับเคลื่อนประสานงาน เร่งรัด กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาของหน่วยงานทางการศึกษา ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในพื้นที่ที่รับผิดชอบ ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการเกี่ยวกับงานด้านวิชาการ การนิเทศ และแนะแนว การศึกษาทุกระดับและทุกประเภท ส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ขับเคลื่อนระบบการประกันคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ยังต้องดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวง

ในการตรวจราชการ ติดตาม และประเมินผลตามนโยบายและแผนการตรวจราชการของกระทรวงศึกษาธิการอีกด้วย

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการระบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ว่าควรมีแนวทางในการบริหารจัดการอย่างไร เพื่อให้สามารถเร่งรัดการปฏิรูปคุณภาพการศึกษาทั้งระบบให้เชื่อมโยงกัน เกิดความร่วมมือ และบูรณาการกระบวนการนิเทศการศึกษาระหว่างส่วนกลาง สำนักงานศึกษาธิการภาค สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการระบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด
2. เพื่อเสนอแนวทางในการบริหารจัดการระบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเพื่อตอบคำถามการวิจัยว่าสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการระบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และแนวทางการบริหารจัดการระบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเป็นอย่างไร ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนและวิธีดำเนินการเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการระบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ศึกษา วิเคราะห์ เอกสาร ระเบียบราชการ ข้อบังคับ และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการระบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

1.2 นำผลการศึกษา มาสรุปและสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

ขั้นที่ 2 การทำ EDRF รอบที่ 1 มีรายละเอียดดังนี้

2.1 กำหนดผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 19 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

2.1.1 ผู้บริหารระดับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และระดับภูมิภาค

2.1.2 ผู้บริหารระดับจังหวัด

2.1.3 ศักขานิสต์และผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 การเตรียมผู้เชี่ยวชาญ โดยการเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์ข้อ 2.1 โดยผู้วิจัยได้ทำการติดต่อผู้เชี่ยวชาญด้วยการส่งจดหมายเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ พร้อมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์ ส่งเค้าโครงการวิจัยการบริหารจัดการระบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ฉบับย่อ และรายละเอียดของการวิจัย วิธีการวิจัย เครื่องมือการวิจัย แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างให้ผู้เชี่ยวชาญทราบล่วงหน้าพร้อมทั้งนัด วัน เวลา เพื่อทำการสัมภาษณ์

2.3 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 1 นี้ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 19 ท่านโดยการประสานกับท่านผู้เชี่ยวชาญโดยตรง ขออนุญาตนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ ในการสัมภาษณ์ รายละเอียดตามตารางกำหนดการสัมภาษณ์ในภาคผนวก ด้วยเครื่องมือการวิจัยแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างเพื่อทราบแนวทางที่เป็นไปได้หรือน่าจะเป็น

เกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ทั้งนี้ ผู้สัมภาษณ์นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญคนแรก ๆ ผนวกเข้ากับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญคนต่อไป และการสัมภาษณ์ไม่ได้ยึดติดแค่ประเด็นในการสัมภาษณ์ที่เตรียมไว้เท่านั้น ขึ้นอยู่กับผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านจะคาดการณ์และเสนอแนวทางในการบริหารจัดการระบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

2.4 รวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการสัมภาษณ์จัดพิมพ์เป็นความเรียง สังเคราะห์และวิเคราะห์แล้วเขียนเป็นประเด็นหรือแนวโน้มในการสร้างแบบสอบถามระดับความคิดเห็นแนวโน้มความเป็นไปได้ของการบริหารจัดการระบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

ขั้นที่ 3 การทำ EDRF รอบที่ 2 และการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามระดับความคิดเห็น แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับเรื่องการบริหารจัดการระบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดที่สร้างในขั้นที่ 2 ไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 19 ท่าน ด้วยตัวเอง พร้อมรอรück และหากผู้เชี่ยวชาญท่านใดไม่สะดวก ผู้วิจัยได้ขอความกรุณาให้ส่งแบบสอบถามดังกล่าวกลับคืนมาทางไปรษณีย์ ซึ่งผู้วิจัยได้จัดเตรียมเจ้าหน้าที่ของถึงผู้วิจัยพร้อมติดแสตมป์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

3.2 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าฐานนิยม (Mode) ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Inter Quartile Rang) เป็นรายชื่อกระทงแล้วนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับใหม่โดยใช้ข้อความเดิม แต่เพิ่มตำแหน่งค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และตำแหน่งคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านลงไปเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านยืนยันหรือเปลี่ยนแปลงคำตอบ

ขั้นที่ 4 การทำ EDFR รอบที่ 3 มีรายละเอียดดังนี้

4.1 ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามเพื่อการวิจัย (EDFR รอบที่ 3) ไปให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อยืนยันคำตอบตามที่อยู่ของผู้เชี่ยวชาญที่แจ้งไว้ (รายละเอียดในภาคผนวก) โดยผู้วิจัยขอความกรุณาให้ส่งแบบสอบถามดังกล่าวกลับคืนมาทางไปรษณีย์ ซึ่งผู้วิจัยได้จัดเตรียมเจ้าหน้าที่ส่งถึงผู้วิจัยพร้อมติดแสตมป์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

4.2 นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน (Median) ค่าฐานนิยม (Mode) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Inter Quartile Range) เป็นรายข้อกระทง โดยพิจารณาตามเกณฑ์ ดังนี้ มีค่ามัธยฐาน 3.50 ขึ้นไป มีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50 และค่าความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยมน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.00

ขั้นที่ 5 การรายงานผล

นำประเด็นแนวทางที่เป็นไปได้ในระดับมากขึ้นไป (ค่ามัธยฐาน 3.50 ขึ้นไป) และมีความสอดคล้องทางความคิดระหว่างกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50) และค่าความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยมน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.00 มานำเสนอเป็นผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการระบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดจากการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสาร กฎหมายระเบียบทางราชการ ข้อบังคับ และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพบว่า กระบวนการศึกษานิเทศการได้มีการขับเคลื่อนการศึกษาในระดับภูมิภาค และระดับจังหวัด โดยมีการกำหนดโครงสร้างของกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลไว้เป็นกลุ่มงานหนึ่งของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด มีผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผล

เป็นผู้กำกับ ติดตาม มีศึกษาธิการจังหวัดเป็นผู้บังคับบัญชา และมีคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดเป็นฝ่ายกำหนดยุทธศาสตร์ แนวทางการจัดการศึกษา และการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาทุกระดับ และทุกประเภท ประสานและส่งเสริมการบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายโดยกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลหน้าที่ ขับเคลื่อน ประสานงาน เร่งรัด กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล การบริหารจัดการการศึกษาของหน่วยงานทางการศึกษา ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในพื้นที่รับผิดชอบ โดยการส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการเกี่ยวกับงานด้านวิชาการการนิเทศและแนะแนว การศึกษาทุกระดับ และทุกประเภท รวมทั้ง ติดตามและประเมินผลระบบบริหารและการจัดการศึกษา ประสานและสนับสนุนการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการตรวจราชการ จัดทำแผนการรองรับการตรวจราชการ และดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงในการตรวจราชการ ติดตาม และประเมินผลตามนโยบายและแผนการตรวจราชการของกระทรวงส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ส่งเสริม กำกับ ดูแล เร่งรัด ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของส่วนราชการหรือหน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด จัดทำกรอบการประเมินผลการปฏิบัติงานและกำหนดตัวชี้วัดการดำเนินงานในลักษณะตัวชี้วัดร่วมของส่วนราชการหรือหน่วยงาน และสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด ขับเคลื่อนระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และ

ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทุกระดับ ในจังหวัด ให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาในทุกมิติและในทุกช่วงวัยอย่างมีคุณภาพ เพื่อเตรียมความพร้อมและวางรากฐานในการยกระดับประเทศไทยให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยใช้กระบวนการนิเทศเชิง กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และสนับสนุนการตรวจราชการของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด โดยการกำกับ ติดตามงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ขับเคลื่อน ประสานงาน เร่งรัด ตรวจสอบ และประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดให้เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และยุทธศาสตร์ของชาติ

2. แนวทางการบริหารจัดการระบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมีทั้งหมด 44 แนวทาง ประกอบด้วย ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการระบบการนิเทศการศึกษา มี 5 แนวทาง ด้านบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบมี 20 แนวทาง และด้านกระบวนการนิเทศการศึกษามี 19 แนวทาง ดังนี้

2.1 ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการระบบการนิเทศการศึกษามี 5 แนวทาง คือควรมีหน่วยศึกษานิเทศก์ของกระทรวงศึกษาธิการควรมีกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ควรมีการแบ่งกลุ่มงานของศึกษานิเทศก์ตามภาระงานที่รับผิดชอบควรมีการแบ่งกลุ่มศึกษานิเทศก์ตามระดับและประเภทของการจัดการศึกษา และ ควรมีการแบ่งกลุ่มงานของศึกษานิเทศก์ตามสาระวิชาและความเชี่ยวชาญ เฉพาะด้านจากแนวทางที่ได้จะเห็นว่า การแบ่งกลุ่มงานหรือมอบหมายงานรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนั้น ควรแบ่งและมอบหมายตามความความเชี่ยวชาญ และตามระดับและประเภท

ของการจัดการศึกษา และควรมีหน่วยศึกษานิเทศก์ในระดับกระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานกลางในการประสาน ส่งเสริมและขับเคลื่อนระบบการนิเทศของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดให้มีคุณภาพและ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2.2 ด้านบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบมี 20 แนวทาง คือ รับนโยบายจากส่วนกลาง และขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติในระดับจังหวัด จัดทำแผนพัฒนา กำหนดนโยบาย เป้าหมาย และทิศทางในการพัฒนาการศึกษาของจังหวัด คัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญมาเป็นศึกษานิเทศก์โดยการประเมินแบบ 360 องศา กำหนดโครงสร้าง กรอบอัตรา กำลัง และภารกิจงานของศึกษานิเทศก์ให้ชัดเจน สร้างโอกาสความก้าวหน้าให้กับศึกษานิเทศก์สร้างแรงจูงใจให้บุคคลเข้ามาเป็นศึกษานิเทศก์และให้ขวัญ กำลังใจในการทำงานแก่ศึกษานิเทศก์ จัดทำโครงการรองรับนโยบายจากส่วนกลาง และจัดทำหลักสูตร ห้องถิ่นของจังหวัด กำหนดทิศทางการนิเทศการศึกษาของสถานศึกษาทุกระดับให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ดูแลงานวิชาการ และการจัดการศึกษาในภาพรวมทั้งระดับจังหวัด ประเมินผลการทำงานของหน่วยงานการนิเทศการศึกษาของจังหวัด ใช้กระบวนการประเมินสภาพการทำงาน มีการวัดและ ประเมินผลการนิเทศทุกครั้งศึกษา วิเคราะห์ วิจัย รูปแบบและนวัตกรรมการนิเทศ เพื่อให้มีระบบการนิเทศที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา สร้างความเท่าเทียม และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และเข้าถึงการศึกษาทุกระดับทุกประเภทอย่างมีคุณภาพประสานความร่วมมือกับเขตพื้นที่ การศึกษา ศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษา และหน่วยงานภายนอก เน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม ประสานส่งเสริมการจัดการศึกษาทุกระดับในจังหวัด และใช้ ICT เป็นช่องทางรับฟังความคิดเห็น ระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานภายนอก ส่งเสริม สนับสนุน

และให้อิสระในการทำงานของศึกษานิเทศก์ประสานนโยบายกับสถานศึกษาเพื่อลดขั้นตอนการทำงานให้คำแนะนำ แนวทางการจัดการศึกษาแก่สถานศึกษาทุกระดับและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมให้สถานศึกษาบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ให้มีระบบประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา และขับเคลื่อนการสร้างระบบการนิเทศภายในของโรงเรียนให้เข้มแข็งจัดทำเอกสาร คู่มือและสื่อเผยแพร่ให้กับโรงเรียน และจัดทำข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ในการวางแผนการนิเทศเพื่อพัฒนางานวิชาการวิเคราะห์ วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ เผยแพร่ให้กับครูและผู้บริหารและพัฒนาระบบและมาตรฐานการนิเทศการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการและประเภทของการจัดการศึกษา

2.3 ด้านกระบวนการนิเทศการศึกษา มี 19 แนวทาง คือ ใช้กระบวนการนิเทศเชิงระบบ และมีขั้นตอนที่ชัดเจน สร้างเครือข่ายการนิเทศเน้นการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ ใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) ผ่านกระบวนการนิเทศมาช่วยเหลือครู ใช้กระบวนการนำเสนอนวัตกรรมใหม่ ๆ สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้เด็กรักครู ครูรักเด็ก ใช้กระบวนการนิเทศเชิงระบบ เน้นการทำงานเป็นทีมใช้ทฤษฎีเชิงระบบในการขับเคลื่อนการนิเทศการศึกษา ใช้กระบวนการ PDCA และแนวทางการบริหาร ใช้กระบวนการพัฒนาแบบ Coaching & Mentoring ใช้กระบวนการจัดสายงาน นิเทศในสาขาวิชาที่เชี่ยวชาญและประสานส่งเสริมการจัดการศึกษา ใช้กระบวนการนิเทศเชิงลึกอย่างน้อยจำนวนหนึ่งโรงเรียนต่อศึกษานิเทศก์หนึ่งคนเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีความต่อเนื่อง ใช้กระบวนการออกแบบการนิเทศกำหนดรูปแบบการนิเทศให้ชัดเจนและเลือกวิธีการนิเทศให้เหมาะกับบริบทของแต่ละโรงเรียนใช้กระบวนการวางแผนกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายของการนิเทศและนิเทศอย่างต่อเนื่องใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้

วิชาชีพ (PLC) ผ่านกระบวนการนิเทศมาช่วยเหลือครู ใช้สื่อ ICT และ สื่อประเภทสังคมออนไลน์มาช่วยในการนิเทศเพื่อเพิ่มช่องทางการนิเทศให้หลากหลาย ใช้กระบวนการให้ความรู้ก่อนดำเนินการนิเทศเพื่อช่วยเหลือครู ส่งเสริม และสนับสนุน การจัดการเรียนการสอนให้กับครูใช้กระบวนการสร้างขวัญกำลังใจ ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำงานเพื่อเลื่อนวิทยฐานะแก่ครู ให้กำลังใจแก่ครู และผู้บริหารสถานศึกษา ใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน วิเคราะห์ความต้องการของผู้รับการนิเทศใช้กระบวนการประเมินสภาพการทำงาน มีการวัดและประเมินผลการนิเทศทุกครั้งใช้กระบวนการประชุม และให้ข้อมูลย้อนกลับนำเสนอความจริงกับผู้รับการนิเทศและใช้กระบวนการประเมินผลผลิตกระบวนการดำเนินงาน สรุปและรายงานผลการนิเทศทุกครั้ง

อภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการระบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดซึ่งพบว่าภายหลังการขับเคลื่อนการศึกษาในระดับภูมิภาคและในระดับจังหวัด ส่งผลให้ในแต่ละจังหวัดมีสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ทำหน้าที่ปฏิบัติการของกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษาตามที่กฎหมายกำหนด โดยมีกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลของสำนักงานศึกษาธิการทำหน้าที่ขับเคลื่อนประสานงาน เร่งรัด กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาของหน่วยงานทางการศึกษา ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในพื้นที่รับผิดชอบส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการเกี่ยวกับงานด้านวิชาการการนิเทศและแนะแนว การศึกษาทุกระดับและทุกประเภท รวมทั้ง ติดตามและประเมินผลระบบบริหารและการจัดการศึกษา ประสานและสนับสนุนการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ และประเมินผลตามนโยบายและแผนการ

ตรวจราชการของกระทรวงโดยใช้กระบวนการนิเทศเชิง กำกับ ติดตาม ตรวจสอบประเมินผล และสนับสนุนการตรวจราชการของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด โดยการทำกับ ติดตามงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการมีมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาของประเทศในส่วนภูมิภาคที่มีความซับซ้อนและสั่งสมมาเป็นเวลานาน ให้สามารถพัฒนาการศึกษาแบบร่วมมือและบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากคำสั่ง หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 19/2560 เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ และประกาศสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งหน่วยงานภายในสำนักงานศึกษาธิการภาค และสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้ประกาศแบ่งหน่วยงานภายในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด และกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละกลุ่มงานไว้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ที่กำหนดเป้าหมายให้มีระบบบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย โปร่งใส ตรวจสอบได้ กระจายอำนาจและมีส่วนร่วม [7] และนโยบายด้านการศึกษาของนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) ที่ต้องการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ กำหนดนโยบายและเป้าหมายการพัฒนาการศึกษา และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต [8]

2. แนวทางการบริหารจัดการระบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดจากการศึกษาพบว่าแนวทางการบริหารจัดการระบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด มีทั้งหมด 44 แนวทาง ประกอบด้วย ด้านโครงสร้างการบริหารจัดการระบบการนิเทศการศึกษา มี 5 แนวทาง ด้าน

บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบ มี 20 แนวทาง และด้านกระบวนการนิเทศการศึกษามี 19 แนวทาง

2.1 โครงสร้างการบริหารจัดการระบบการนิเทศการศึกษาประกอบด้วย 5 แนวทาง คือ ควรมีหน่วยศึกษานิเทศก์ของกระทรวงศึกษาธิการควรมีกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ควรมีการแบ่งกลุ่มงานของศึกษานิเทศก์ตามภาระงานที่รับผิดชอบ ควรมีการแบ่งกลุ่มศึกษานิเทศก์ตามระดับและประเภทของการจัดการศึกษา และ ควรมีการแบ่งกลุ่มงานของศึกษานิเทศก์ตามสาระวิชาและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเนื่องจากศึกษานิเทศก์ ต้องมีหน้าที่ดูแลคุณภาพการจัดการเรียนการสอน นิเทศติดตามและดูแลงานวิชาการในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทุกแห่ง ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จึงควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง เพื่อเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และดูแลงานด้านวิชาการ ดังนั้นกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาจึงเป็นกลุ่มงานที่มีความจำเป็นด้านการดำเนินการเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอน ในสถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภท ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้อย่างมีคุณภาพ การแบ่งกลุ่มงาน และมอบหมายงานตามความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคล การกำหนดภารกิจ ความรับผิดชอบให้ชัดเจน เพื่อให้ศึกษานิเทศก์สามารถดำเนินการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ครอบคลุม และตรงตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา การมอบหมายความรับผิดชอบตามสาระวิชาที่ถนัดหรือความเชี่ยวชาญ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ศึกษานิเทศก์ได้ใช้ความรู้ความสามารถที่ตนเองถนัดในการทำงาน ซึ่งถือเป็นการ

พัฒนาทรัพยากรบุคคลทางหนึ่ง ที่พร้อมจะช่วยเหลือครู ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนให้ดีขึ้น เพื่อให้การนิเทศการศึกษาบรรลุ วัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกาศสำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งหน่วยงานภายใน สำนักงานศึกษาธิการภาคและสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัด ได้แบ่งกลุ่มงานภายในสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดออกเป็น 8 กลุ่ม และมีกลุ่มนิเทศติดตามและ ประเมินผล ทำหน้าที่ขับเคลื่อนงานด้านวิชาการ และ สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาการศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ที่ต้องการพัฒนาระบบบริหารจัดการ และส่งเสริมให้ ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ขยายโอกาส การเข้าถึงบริการทางการศึกษา และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต [9]

2.2 บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบประกอบด้วย 20 แนวทาง ซึ่งผู้วิจัยแบ่งได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

2.2.1 บทบาทด้านการกำหนดนโยบาย 7 แนวทาง คือ รับนโยบายจากส่วนกลาง และ ขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติในระดับจังหวัดจัดทำ แผนพัฒนา กำหนดนโยบาย เป้าหมาย และทิศทาง ในการพัฒนาการศึกษาของจังหวัด คัดเลือกบุคคล ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญมาเป็นศึกษานิเทศก์โดยการ ประเมินแบบ 360 องศา กำหนดโครงสร้าง กรอบอัตรา กำลัง และภารกิจงานของศึกษานิเทศก์ให้ชัดเจน สร้างโอกาสความก้าวหน้าให้กับศึกษานิเทศก์สร้าง แรงจูงใจให้บุคคลเข้ามาเป็นศึกษานิเทศก์และให้ขวัญ กำลังใจในการทำงานแก่ศึกษานิเทศก์ จัดทำโครงการ รองรับนโยบายจากส่วนกลาง และจัดทำหลักสูตร ท้องถิ่นของจังหวัด และกำหนดทิศทางการนิเทศการ ศึกษาของสถานศึกษาทุกระดับให้ไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเมื่อมีการรับนโยบายจากส่วนกลาง แล้วควรมีการ ขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติในระดับจังหวัด

โดยการจัดทำแผนพัฒนา กำหนดนโยบาย เป้าหมาย และทิศทาง ในการพัฒนาการศึกษาของจังหวัด ทำโครงการรองรับและมีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ของจังหวัด เพื่อกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของ สถานศึกษาทุกระดับให้ไปในทิศทางเดียวกัน และ มีการกำหนดกรอบอัตรากำลังของศึกษานิเทศก์ ให้เพียงพอกับจำนวนสถานศึกษา กำหนดภารกิจงาน ของศึกษานิเทศก์ให้ชัดเจน มีขั้นตอนและวิธีการ ดำเนินการคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ มาเป็นศึกษานิเทศก์ เพื่อให้สามารถทำการนิเทศ การศึกษา ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้ครอบคลุมทุกระดับของการจัดการศึกษาในจังหวัด และส่งเสริมและสร้างโอกาสความก้าวหน้าให้กับ ศึกษานิเทศก์เพื่อเป็นขวัญ กำลังใจ เพื่อสร้างแรงจูงใจ ให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาเป็นศึกษานิเทศก์ ซึ่งสอดคล้องกับ คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบ แห่งชาติ ที่ 11/2559 เรื่อง การบริหารราชการของ กระทรวงศึกษาธิการ ที่กำหนดให้สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัด ในแต่ละจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนางานด้านวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการ ในระดับจังหวัดสั่งการ กำกับ เร่งรัด ติดตาม และประเมิน ผลการปฏิบัติงานของส่วนราชการหรือหน่วยงาน และสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด ให้เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการจัดทำ กรอบการประเมินผลการปฏิบัติงาน และกำหนดตัวชี้วัด การดำเนินงานในลักษณะตัวชี้วัดร่วมของส่วนราชการ หรือหน่วยงาน และสถานศึกษาในสังกัดกระทรวง ศึกษาธิการในจังหวัดปฏิบัติภารกิจตามนโยบายของ กระทรวงศึกษาธิการหรือตามที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้ง ปฏิบัติภารกิจเกี่ยวกับราชการประจำทั่วไปของกระทรวง ศึกษาธิการ และประสานงานต่าง ๆ ในระดับจังหวัด [16]

2.2.2 บทบาทด้านการกำกับ ติดตาม 5 แนวทาง คือ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ดูแลงานวิชาการ และการจัดการศึกษาในภาพรวมทั้งระดับจังหวัด

ประเมินผลการทำงานของหน่วยงานการนิเทศการศึกษาของจังหวัดใช้กระบวนการประเมินสภาพการทำงาน มีการวัดและประเมินผลการนิเทศทุกครั้ง ศึกษาวิเคราะห์ วิจัย รูปแบบและนวัตกรรมการนิเทศ เพื่อให้มีระบบการนิเทศที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และสร้างความเท่าเทียม และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และเข้าถึงการศึกษาทุกระดับทุกประเภทอย่างมีคุณภาพซึ่งสอดคล้องกับ คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 19/2560 เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อขับเคลื่อนการศึกษาในระดับภาคและระดับจังหวัด โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ทำหน้าที่กำหนดยุทธศาสตร์แนวทางการจัดการศึกษา และการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท ประสานและส่งเสริมการบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย และประกาศสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งหน่วยงานภายในสำนักงานศึกษาธิการภาคและสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ทำหน้าที่ขับเคลื่อน ประสานงาน เร่งรัด กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาของหน่วยงานทางการศึกษา ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในพื้นที่รับผิดชอบ ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการเกี่ยวกับงานด้านวิชาการ การนิเทศ และแนะแนว การศึกษาทุกระดับและทุกประเภท รวมทั้งติดตามและประเมินผลระบบบริหารและการจัดการศึกษา ประสานและสนับสนุนการตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ [11]

2.2.3 บทบาทด้านการส่งเสริม

สนับสนุน 8 แนวทาง คือ ประสานความร่วมมือกับเขตพื้นที่การศึกษา ศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษา และหน่วยงานภายนอก เน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วม ประสานส่งเสริมการจัดการศึกษาทุกระดับในจังหวัด และใช้ ICT เป็นช่องทางรับฟังความคิดเห็น ระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานภายนอก ส่งเสริม สนับสนุน และให้อิสระในการทำงานของศึกษานิเทศก์ประสานนโยบายกับสถานศึกษาเพื่อลดขั้นตอนการทำงาน ให้คำแนะนำ แนวทางการจัดการศึกษาแก่สถานศึกษาทุกระดับและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมให้สถานศึกษาบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ให้มีระบบประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา และขับเคลื่อนการสร้างระบบการนิเทศภายในของโรงเรียน ให้เข้มแข็งเอกสาร คู่มือและสื่อเผยแพร่ให้กับโรงเรียน และจัดทำข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ในการวางแผนการนิเทศ เพื่อพัฒนางานวิชาการ วิเคราะห์ วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ เผยแพร่ให้กับครูและผู้บริหารและ พัฒนาระบบและมาตรฐานการนิเทศการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการ และประเภทของการจัดการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับประกาศการแบ่งหน่วยงานภายในสำนักงานศึกษาธิการภาคและสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ทำหน้าที่ขับเคลื่อน ประสานงาน เร่งรัด กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาของหน่วยงานทางการศึกษา ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในพื้นที่รับผิดชอบ ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการเกี่ยวกับงานด้านวิชาการ การนิเทศ และแนะแนว การศึกษาทุกระดับและทุกประเภทส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน กระบวนการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการ

สร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ขับเคลื่อนระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และ ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของ หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย [20] เช่นเดียวกับ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ที่ได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า คนไทยทุกคนได้รับการศึกษา และเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 โดยยึดหลัก การจัดการศึกษาเพื่อปวงชน จัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง และยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม [21] และ“ประเทศไทย 4.0 ที่เป็นโมเดลขับเคลื่อนประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ที่ต้องการเตรียมคนไทย 4.0 เพื่อก้าวสู่โลกที่หนึ่ง มีเป้าหมายให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21 ด้วยการเรียนรู้ อย่างมีเป้าหมาย การเรียนรู้อย่าง การเรียนรู้เพื่อนำไปปฏิบัติ และการเรียนรู้เพื่อส่วนรวม [22]

2.3 กระบวนการนิเทศการศึกษา ประกอบด้วย 19 แนวทาง โดยผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

2.3.1 กระบวนการเชิงบูรณาการ 5 แนวทาง คือ ใช้กระบวนการนิเทศเชิงระบบและมีขั้นตอนที่ชัดเจน สร้างเครือข่ายการนิเทศ เน้นการนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ ใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) ผ่านกระบวนการนิเทศมาช่วยเหลือครูใช้กระบวนการนำเสนอนวัตกรรมใหม่ๆ สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อสร้างแรงจูงใจ ให้เด็กรักครู ครูรักเด็ก ใช้กระบวนการนิเทศเชิงระบบ เน้นการทำงานเป็นทีมและใช้ทฤษฎีเชิงระบบในการขับเคลื่อนการนิเทศการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ แฮริส (Harris) ที่ได้กล่าวว่า กระบวนการนิเทศการศึกษาประกอบด้วย **การประเมินสภาพการทำงาน เพื่อเป็นการศึกษาถึงสภาพปัจจุบันและปัญหาที่แท้จริง การจัดลำดับความ**

สำคัญของการงาน เป็นการกำหนดเป้าหมาย จุดประสงค์ และกิจกรรมต่างๆการออกแบบการทำงาน เป็นการวางแผนหรือกำหนดโครงการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการจัดสรรทรัพยากร เป็นกระบวนการกำหนดทรัพยากรต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการทำงานและการประสานงานเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับคน วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกทุกอย่าง เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ [14]และงานวิจัยของ วรณพร สุขอนันต์ [15], จิรัชญา พัดศรีเรือง [16] และศศิกาญจน์ โพธิ์ลังกา [17] ที่พบว่าองค์ประกอบ และปัจจัยแห่งความสำเร็จของการนิเทศการศึกษานั้นคือ การช่วยเหลือด้วยกลยุธมิตร การสร้างความสัมพันธ์อันดี การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนา

2.3.2 กระบวนการกำกับ ดูแล 6 แนวทาง คือ ใช้กระบวนการ PDCA และแนวทางการบริหาร ใช้กระบวนการพัฒนาแบบ Coaching & Mentoring ใช้กระบวนการจัดสายงานนิเทศในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องชาญและประสานส่งเสริมการจัดการศึกษา ใช้กระบวนการนิเทศเชิงลึกอย่างน้อยจำนวนหนึ่งโรงเรียนต่อศึกษานิเทศก์หนึ่งคนเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีความต่อเนื่อง ใช้กระบวนการออกแบบการนิเทศกำหนดรูปแบบการนิเทศให้ชัดเจนและเลือกวิธีการนิเทศให้เหมาะกับบริบทของแต่ละโรงเรียน และใช้กระบวนการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายของการนิเทศและนิเทศอย่างต่อเนื่องซึ่งสอดคล้องกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการตรวจราชการ การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษา พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ดำเนินการกำหนดแนวทางการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของหน่วยงานการศึกษา ในระดับจังหวัด ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาของหน่วยงานการศึกษาในระดับจังหวัดจัดทำข้อมูลสารสนเทศเพื่อประโยชน์ในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล

การจัดการศึกษาในระดับจังหวัดรวบรวม ศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ผลการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของหน่วยงานการศึกษาในสังกัดและจัดทำรายงานเสนอต่อคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด [18] นอกจากนี้ เบอร์ตันและบรูคเนอร์ (Burton and Brueckner) ได้กล่าวว่า หลักสำคัญของการนิเทศการศึกษาเป็นหลักปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ โดยอาศัยความร่วมมือ และสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างหมู่คณะ เป็นการส่งเสริมและสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงความถนัดของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับความต้องการของครู ด้วยวิธีการที่หลากหลายเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ [19]

2.3.3 กระบวนการช่วยเหลือแนะนำ 4 แนวทาง คือใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC) ผ่านกระบวนการนิเทศมาช่วยเหลือครู ใช้สื่อ ICT และ สื่อประเภทสังคมออนไลน์มาช่วยในการนิเทศ เพื่อเพิ่มช่องทางการนิเทศให้หลากหลาย ใช้กระบวนการให้ความรู้ก่อนดำเนินการนิเทศเพื่อช่วยเหลือครู ส่งเสริมและสนับสนุน การจัดการเรียนการสอนให้กับครู และใช้กระบวนการสร้างขวัญกำลังใจให้ความรู้เกี่ยวกับการทำผลงานเพื่อเลื่อนวิทยฐานะแก่ครู ให้กำลังใจแก่ครู และผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ดำเนินการจัดการศึกษาตามบทบาทและภารกิจของแต่ละหน่วยงานหรือองค์กร โดยยึดหลักคุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา และเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียนตาม ช่วงวัย ประเภท และระดับการศึกษา เพิ่มการใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ให้เป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาการจัดการศึกษา และการเรียนรู้ทั้งในระบบ นอกบบและตาม อัยาศัย และเกลทฮอร์น (Glathorn) ที่ได้กำหนด

กล่าวว่ากระบวนการนิเทศการควรประกอบด้วย การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ การวางแผนปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกับครูวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้และกระบวนการสอน วางแผนกำหนดยุทธวิธีเพื่อปรึกษาหารือหรือประชุมปรึกษาหารือเพื่อปรับปรุงพัฒนาและ การวางแผนในการดำเนินการครั้งต่อไป [20]

2.3.4 กระบวนการประเมินผล 4 แนวทาง คือ ใช้กระบวนการวิจัยเป็นฐาน วิเคราะห์ความต้องการของผู้รับการนิเทศใช้กระบวนการประเมินสภาพการทำงาน มีการวัดและประเมินผลการนิเทศทุกครั้ง ใช้กระบวนการประชุม และให้ข้อมูลย้อนกลับนำเสนอความจริงกับผู้รับการนิเทศและใช้กระบวนการประเมินผลผลิตกระบวนการดำเนินงาน สรุปและรายงานผลการนิเทศทุกครั้งซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564) ที่ต้องพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ที่มุ่งหวังให้คนไทยมีคุณธรรม จริยธรรม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศในอนาคต เช่นเดียวกับ แอชเคสัน และ กอล (Acheson and Gall) ที่กล่าวว่า กระบวนการนิเทศประกอบด้วย การประชุมเพื่อวางแผน ให้ครูเข้าใจในเรื่องที่ตนเองสนใจ สังเกตการณ์สอน และการประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับโดยผู้นิเทศและครูประชุมร่วมกันเพื่อวิเคราะห์ การสังเกตการณ์สอน และร่วมกันตัดสินใจเกี่ยวกับ ปัญหาและแนวทางแก้ไข [21] และ และงานวิจัยของ สามารท ทิมนาค [22] และยุพิน ยืนยง [23] ที่ได้ศึกษา และเสนอรูปแบบการนิเทศการศึกษาต้องประกอบด้วย การวัดและประเมินผลการนิเทศโดยมีการกำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่องทุกขั้นตอน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดควรพิจารณาแนวทางการบริหารจัดการระบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ที่ได้จากการศึกษาของผู้วิจัย เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการนิเทศการศึกษาของจังหวัด

2. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ควรมีกระบวนการขับเคลื่อน การทำงานของกลุ่มนิเทศ

ติดตามและประเมินผล ให้สามารถนิเทศ ติดตาม และส่งเสริม สนับสนุนงานด้านวิชาการให้กับสถานศึกษาอย่างครอบคลุมการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในจังหวัด

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อหารูปแบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

เอกสารอ้างอิง

คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 10/2559 เรื่อง การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค, **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 133, ตอนพิเศษ 68 ง (21 มีนาคม 2559): 1-3.

คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 11/2559 เรื่อง การบริหารราชการของกระทรวงศึกษาธิการในภูมิภาค, **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 133, ตอนพิเศษ 68 ง (21 มีนาคม 2559): 6-7.

คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 19/2560 เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ, **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 134 ตอนพิเศษ 96 ง (3 เมษายน 2560): 14.

จิรัชญา พัดศรีเรือง. **ตัวบ่งชี้สากลของการนิเทศโรงเรียน**.วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2555.

ประกาศเรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580), **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 136, ตอนที่ 82 ก (13 ตุลาคม 2561): 34.

ประกาศสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งหน่วยงานภายในสำนักงานศึกษาธิการภาคและสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, (12 มิถุนายน 2560): 6.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545, **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 119, ตอนที่ 123 ก (19 ธันวาคม 2545): 6 - 15.

ยุพิน ยืนยง. **การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครูเขตการศึกษา 5 อัครมณฑลกรุงเทพฯ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2553.

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการตรวจราชการ การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษา, **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม 134 ตอนพิเศษ 221 ง (8 กันยายน 2560), 37-39.

เลขาธิการนายกรัฐมนตรี, **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)** (2559), 2.

- วรรณพร สุขอนันต์. **รูปแบบการนิเทศภายในสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550, บทคัดย่อ.
- ศศิกาญจน์ โพธิ์ลังกา. **รูปแบบนิเทศการศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2555.
- สามารถ ทิมนาถ. **การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนตามแนวคิดของกลี๊แมน เพื่อพัฒนาสมรรถภาพ การจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่านของครูภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา หลักสูตรและการสอนบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2553.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์, **พิมพ์เขียว Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน**, (2559), 5.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)** (2559), 50.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, **ปฏิรูปการศึกษาเพื่ออนาคตประเทศไทย มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน นโยบาย ด้านการศึกษาของนายกรัฐมนตรี (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา), พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี จำกัด, 2559), 11.**
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579** (กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค, 2560), 142-143.
- Glatthorn, **Differentiated supervision Washington D.C.:**association for supervision and curriculum developmental approach, 2.
- Harris, B. M., **Supervisory Behavior in Education**, (Englewood Cliffs, New York: Prentice-Hall, 1975), 14-15.
- Keith A. Acheson and Meredith D. Gall, **Clinical Supervision and Teacher Development Perservice and Applications**, (U.S.A.: John Wiley & Sons, 2003), 90.
- William H. Burton and Lee J. Brueckner, **Supervision: A Social Process**, 3rd ed. (New York: Appleton Centery Co, 1995), 31.